

нення, якая высцілае днішчы лагчын ледавіковага выворвання і размыву, але гэта іншая праблема, якая звязана з вызначэннем ніжняй мяжы антрапагенавай сістэмы, вывучэннем якой таксама займаўся Г.І. Гарэцкі.

У заключэнне трэба дадаць, што Г.І. Гарэцкі вывучэнню лагчын ледавіковага выворвання і размыву надаваў выключнае значэнне, таму што асобныя з іх з'яўляюцца сховішчам карысных выкапняў, пітной і тэхнічнай вады, меліярацыйным аб'ектамі.

Літаратура

Горещкий Г.И. О происхождении и возрасте глубоких долинообразных понижений в рельефе постели антропогенных отложений ледниковых областей // Нижний плейстоцен ледниковых районов Русской равнины. М., 1967. С. 17-34.

Горещкий Г.И. Ложбины ледникового выпавивания и размыва в их связи с краевыми ледниковыми образованиями // Ледниковый морфогенез. Рига, 1972. С. 19-39.

Горещкий Г.И. Палеогеоморфологические методы корреляции раннеплейстоценовых образований. Мн., 1982. 27 с.

Акадэмік Гаўрыла Гарэцкі. Успаміны, артыкулы, дакументы. Да 100-годдзя з дня нараджэння. Мн., 2000. 420 с.

Ірына Багдановіч
(Мінск)

ДУХОЎНАЕ ПАБРАЦІМСТВА: УЛАДЗІМІР ДУБОЎКА І ГАЎРЫЛА ГАРЭЦКІ

У паэтычнай спадчыне Уладзіміра Дубоўкі ёсць нямала вершаў-прысвячэнняў. Першы яго зборнік «Строма» (Вільня, 1923) нават складаўся з цэлага цыкла вершаў-прысвячэнняў «Адраджэнцам». А першы верш гэтага цыкла – «Спагадае хто?» – быў прысвечаны Габрыэлю Г. – Гаўрыле Гарэцкаму, што яскрава паказвала на кола найбліжэйшых тагачасных сяброў паэта.

Гаўрыла Гарэцкі і Уладзімір Дубоўка жылі тады ў Маскве, цесна кантактуючы, адчуваючы сябе аб'яднанымі адной вялікай справай нацыянальнага адраджэння. Гэтыя два волаты нацыянальнай ідэі з таго ранняга маскоўскага юнацтва пра-

неслі праз усё жыццё і ўсе выпрабаванні светлае шчырае сяброўства, якое адлюстравалася ў іх творчасці: паэтычнай, эпістальнай, мемуарнай. 1921–1922 гады ў Маскве былі надзвычай інтэнсіўнымі, плённымі для развіцця грамадскіх спраў і навуковых заняткаў. Гаўрыла Гарэцкі, малодшы брат Максіма Гарэцкага, быў тады студэнтам Пятроўскай сельскагаспадарчай акадэміі, актыўна ўдзельнічаў у студэнцкім руху. Вылучаўся сярод студэнцтва як таленавіты эканаміст-аграрнік, ён быў і самаадданым патрыётам сваёй бацькаўшчыны, марачы ў будучым прыкласці свае веды і энтузіязм для яе эканамічнага адраджэння. Гаўрыла Гарэцкі быў адным з ініцыятараў стварэння Беларускай культурна-навуковай асацыяцыі студэнтаў ПСГА (2, с. 81–108), выступаў з прамовамі і артыкуламі на старонках нефармальных выданняў, прапаведваў ідэю стварэння новай маладой беларускай інтэлігенцыі, якая здзейсніць свой гістарычны абавязак па адраджэнні роднай краіны. Ідэал і мэта гэтага руху маладой інтэлігенцыі, што вырасце з тагачаснага студэнцтва, на думку Гаўрылы Гарэцкага, ёсць «*Беларускі Інтэгральны Рэнесанс*», што азначала непарыўнасць культурна-асветніцкага і гаспадарча-эканамічнага адраджэння. Першае немагчыма без другога, слухна і дальнабачна лічыў Гарэцкі.

Адраджэнскія ідэі Гаўрылы Гарэцкага, з якім Дубоўка быў добра знаёмы, удзельнічаючы ў адных і тых жа імпрэзах і акцыях нацыянальнага студэнцкага згуртавання ў Маскве, і знайшлі адлюстраванне ў названым вышэй вершы паэта:

Ты, хто сын працоўнай вёскі,

Ты, Рагнедзіна дачка –

Бач: з бель-беленькай бярозкі

Разьлілася сьлёз рака.

Спагадае хто бяздольнай?

Запылае ў кім вагонь?

Хто рукою цюгнай, здольнай

Закілае жыццё - гонь? –

Маладое пакаленьне,

Прачынайся, час прыйшоў.

Залатое Адраджэнне

Кліча ўсіх пад родны схоў (5, с. 23).

Вялікая ідэя нацыянальнага адраджэння «бяздольнай» Беларусі на пачатку дваццатых гадоў, як бачна, набывала но-

вае дыханне. Сапраўды, нарадзілася новае пакаленьне, гатовае самааддана і самаахвярна працаваць дзеля вольнай квітнеючай Бацькаўшчыны. Мары і імпэт іх выразілі ў сваіх артыкулах Гаўрыла Гарэцкі і Уладзімір Дубоўка ў вершы. Гэтыя маладыя людзі, бясспрэчна, здзейснілі б новы «Беларускі Інтэгральны Рэнесанс», каб бальшавізм не пачаў свой шалёны наступ на інтэлігенцыю. У кнізе Разіма Гарэцкага «Ахвярую сваім «Я» на аснове дакументаў апісаны арышт Гаўрылы Гарэцкага ў 1922 г. ў сувязі з шырокамаштабнай ленінскай акцыяй супраць інтэлігенцыі, якую правадыр пралетарскай рэвалюцыі ў лісце да Максіма Горкага назваў «лакеямі капітала, што сябе ўявілі за мозг нацыі». Ленін ужыў нават абразлівае слова, каб прынізіць і зняважаць інтэлігенцыю, лепшых прадстаўнікоў якой, як вядома, у тым жа годзе па распараджэннях Дзяржынскага выслалі з Расеі. Гэта рэпрэсіўная хваля закранула тады ж і беларускі студэнцкі рух у Маскве, многія арганізацыі былі зачынены, дзейнасць іншых падваргалася прыдзірлівай крытыцы (асабліва не падабаўся органам нацыянальнага характар студэнцкага руху, тады як усё павінна было пралетарызавацца), актыўныя дзеячы, лідэры падваргаліся допытам і арышту. Так быў арыштаваны і Гаўрыла Гарэцкі: з 31 жніўня па 10 кастрычніка ён правёў у зняволенні, меўся быць высланым. Гэтая падзея, як вядома, прывяла да яшчэ адной трагедыі ў сям'і Гарэцкіх – гібелі сястры Ганулі. Менавіта ёй, як вянок ушанавання на магілу, прысьвяціў свой першы зборнік «Строма» Дубоўка. Так за Беларусь былі прынесены тады першыя і такія блізкія ахвяры. Яны нібыта прадракалі і папярэдзвалі, што шлях адраджэння будзе цяжкі і пакутны, але толькі ён ёсць Ісціна, Святло і Праўда. Гэта было іх духоўнае пакліканне і яны пойдучь: маладое студэнцкае пакаленне будучых беларускіх інтэлігентаў, пойдучь, арыентуючыся на лідэраў, якімі былі Гаўрыла Гарэцкі і Дубоўка:

Маладое пакаленьне,

Прачынайся, час прыйшоў.

Залатое Адраджэньне

Кліча ўсіх пад родны схоў (5, с. 23)

Такім чынам, кола велічных і высакародных задач было акрэслена: Гаўрыла Гарэцкі ў тэорыі і на практыцы распрацоўваў шлях «Беларускага Інтэгральнага Адраджэння» ў злучанасці яго эканамічнай і культурнай галінаў. Ужо вызва-

ліўшыся з-пад арышту ў лісце да Ігнатоўскага 25 кастрычніка 1922 г. Гарэцкі пісаў, запрашаючы Наркома асветы Беларусі прыехаць у Маскву выступіць з лекцыяй-дакладам перад студэнтамі Пятроўскай сельскагаспадарчай акадэміі: «З мяне знімаюцца ўсе абвінавачваньні, а мажліва поўная рэабілітацыя з боку Д.П.У. Даецца мажлівасьць працы. Як ні цяжка, як ні сумна, але пакідаць ранейшае дзейнасьці не можна. Асабліва важна пакінуць жывою здаровую Беларускаю Асацыяцыю студэнтаў-пятроўцаў, гэта грамада маючая ў складзе 175 чалавек, можа даць вельмі значную па ўдзельнай вазе частку беларускай агранамічнай інтэлігенцыі, скрозь праняўшую ідэямі Рэнесансу Беларусі, пабудаванымі на грунце найвялікшых усечалавецкіх ідэй нашага веку... Моцна толькі тое, што здабываецца барацьбою. Хочым жыць, тварыць. Да энкаў, да слоў мы хочым даць працу, мы маем рэальную мэту: праз 20–25 гадоў ператварыць Беларусь у Данію. Дык адарвіце хвілінкі і так нехапаючага дарагога часу ...» (2, с. 107–108). Такім чынам, жывая рэальная мэта адраджэння Беларусі была акрэслена і адчувалася, што хапае маладых энергічных сілаў для яе здзяйснення. Гэта быў яшчэ ўздым беларусізацыі. Уладзімір Дубоўка акрыліў гэтую ідэю бліскучым вершам, прысвяціўшы яго гэтаму неардынарнаму будучаму аграному-эканамісту, брату славутага пісьменніка-адраджэнца. Дубоўка ў сваім вершы назваў гэты будучы шлях, акрэслены Гарэцкім, Залатым Адраджэньнем, якое кліча «маладое пакаленьне» інтэлігенцыі на пачэсную справу – зрабіць Беларусь вартай і годнай еўрапейскай краінай. Яны разумелі гэтую справу як сваё **пакліканьне**.

У зборніку «Наля» (Масква, 1927) ёсць яшчэ адзін верш Дубоўкі з прысвячэннем Г.Г. – «Цаля за цаляй»:

Цаля за цаляй і хвіля за хвіляй
 Мы адыходзім, імкнёмся наперад.
 Хто б ён ня быў, – а галоў нам ня схіліць.
 Вось ужо ў гэта – дык моцна я веру!
 Любы мой браце! – ня мы – дык другія,
 Справа жывая ня можа памерці.
 Можам і не расьцьвёўшы загінуць,
 Але не здрадзім ні думцы ні сэрцу. (4.IX-25)
 (4, с. 40)

Ізноў верш гучыць як выражэньне духоўнага пабрацімства, вернасці высокім ідэалам сяброўства і маладосці. Верш яўна

навеяны нейкай канкрэтнай сітуацыяй, якая прачытваецца за радкамі. Мы не можам дакладна сказаць, што гэта за сітуацыя, але найбольш верагодна – звязаная з утварэннем Беларускай дзяржаўнай акадэміі сельскай гаспадаркі з цэнтрам ў Горках (пастанова СНК БССР ад 5 жніўня 1925 г.). У межах яе дзейнічалі «пруская» група ў складзе старой прафесуры і «беларуская», якую складалі маладыя выкладчыкі-беларусы. Яе ўзначаліў Гаўрыла Гарэцкі, якога якраз у верасні запрасілі на працу дацэнтам, загадчыкам кафедры эканамічнай геаграфіі гэтай новаўтворанай акадэміі. Незадоўга перад гэтым Гарэцкага выключылі з НДІ сельскай гаспадаркі, повадам да чаго паслужыла тое, што ён на той час не абараніў дысертацыю (2, с. 120). У параўнанні з маладым энтузіязмам верша «Спагадае хто?» можам заўважыць тут ноту сумнення ў выніках справы («Можам і не расьцьвёўшы загінуць») і ранейшую вернасць і адданасць ёй («Але не здрадзім ні думцы, ні сэрцу»).

Новую старонку духоўнага пабрацімства склала ліставанне ў 1960-я гады – пасля ўсіх бязлітасных жахлівых «вандроўак», што выпалі на долю абодвух. Іх першую знамянальную сустрэчу пасля перыяду рэпрэсій апісаў Гаўрыла Гарэцкі ў сваіх успамінах «Некалькі сустрэч з Уладзімірам Дубоўкам». Гэта адбылося выпадкова ў цягніку Масква–Мінск у 1959 г. Дубоўка ўжо тады быў з сіваю барадою – неад'емнай часткай яго іміджу ва ўсе наступныя дзесяцігоддзі. Гарэцкі піша, што яны пазналі адзін аднаго адразу, нягледзячы на 30-ці гадовае расстанне: «Ларыса Восіпаўна і я былі здзіўлены і захоплены мудрасцю Дубоўкі, яго жыццёвым імпэтам, энергіяй, разуменнем людзей, маладосцю духа» (1, с. 203).

З лістоў бачна, што Гаўрыла Гарэцкі быў заўсёды дарадцам і крытыкам Дубоўкі, выказваўся пра яго творы, якія паэт нязменна, у свежым выглядзе, дасылаў яму. Гарэцкі выказваў свае парады, меркаванні. Дубоўка ж даражыў думкай сябра, шчыра падбіваў яго на крытыку, часам палемізаваў з ім. Гаўрыла ж пасылаў Дубоўку ў Маскву творы свайго брата Максіма. І гэта таксама жыва абмяркоўвалася. Лісты Гаўрылы Гарэцкага да Дубоўкі змешчаны ў яго кнізе выбранага («Беларускі кнігазбор», 2002). Нямала вытрымак з гэтых і іншых лістоў Гарэцкага, а таксама некаторыя лісты Дубоўкі апублікаваны ў артыкуле Радзіма Гарэцкага «Браты Гаўрыла і Максім Гарэцкія і Уладзімір Дубоўка» (3, с. 263–268). Асноўны пафас

перапіскі – падтрымка, сапраўдная духоўная еднасць, выпрабаваная часам, вера ў талент і поўную рэалізацыю творчага патэнцыялу. *З ліста ад 27 снежня 1965 г.*: «Найвялікшае за ўсё дзякуй. Рады мы, што і ў Мінску ўсё ўладкавалася з рукапісам. Курдская казка – адно хараство нават у прازیчным перакладзе. Якой жа яна будзе ў паэтычнай форме! Не, я не перабольшваю. Ты створыш яшчэ беларускую «Песню пра Гаявату», «Калевалу» (1, с. 421). У гэтым жа лісце, ніжэй, Гарэцкі паведамляе, што пасылае «Віленскіх камунараў» у літоўскім перакладзе Жукаўскаса. *З ліста ад 17 сакавіка 1966 г.*, у якім піша пра хваробу Леанілы Усцінаўны і Галі: «Адзіная для іх радасць – выдрукаванне «Віленскіх камунараў» па-беларуску, па-літоўску і па-руску, а таксама «Камароўскай хронікі» ў «Полымі» ... Бязмежная Табе падзяка за Тваю вялікую ўвагу да сям'і Максіма ... Мы вельмі рады, што «Жоўтая акацыя» схуднела толькі на адну капку старонак. Каб толькі не скарачалі болей. Шкада, што выкінулі такі прыгожы верш пра язмін. «Жоўтая акацыя выгуквае ўсеагульную спагаду і будзе перакладзена на многія мовы. Каб толькі яе не калечылі. Уразілі нас вершы Аношкі, асабліва «Чорная распач». Каб жа пашчасціла адшукаць беларускія яго вершы ...» (1, с. 422). *З ліста ад 30 красавіка 1967 г.*: «А хварэць Табе, Уладзік, ніяк нельга. Радзіма так чакае тваіх новых твораў! Жыць Табе, як Рабіндранату Тагору, на якога Ты ў многім падобны» (1, с. 423). *З ліста ад 18 жніўня 1967 г.*: «Цікавая, арыгінальная кніга, у якой няма падабенства ні з якой папярэдняй (пра «Жоўтую акацыю» – І.Б.). Кнігу Тваю з удзячнасцю будуць чытаць не толькі юнакі і юначкі, але і дарослыя, асабліва настаўнікі, для якіх кніга Твая будзе настольнай. Выхаваўчае значэнне Тваёй кнігі бязмежнае – яна прышчэпіць моладзі палкае замілаванне да Радзімы, да прыроды яе і людзей, да жыцця, да раслін, узгадуе тысячы прыродалюбаў і прыродазнаўцаў, будучых батанікаў і аграномаў, лесаводаў і садаводаў ... Ёсць нейкае падабенства беларускай Бібліі Ф. Скарыны і Тваёй першай прازیчнай кнігі: абедзье пранікнуты замілаваннем да свайго народа, імкненнем да «паспалітага добрага», да светлай будучыні, да найвялікшага прыгаства. Твая кніга, як і ў Скарыны, ёсць «учитель всякому доброму уменію» (1, с. 425). У далейшым Гаўрыла Гарэцкі ізноў жа ў лістах нязменна шмат увагі надае творчасці Дубоўкі, выказ-

вае свае думкі пра новыя яго творы (аповесць «Ганна Алелька», у якой, лічыць ён, Дубоўка занадта ідэалізуе сваю гераіню, нізку вершаў «Палеская рапсодыя»), згадвае ранейшыя вершы – «О, Беларусь, мая шпышына» як неўміручы шэдэўр беларускай паэзіі. У снежні 1970 г., віншуючы сябра з надыходам Новага года, ён ізноў падтрымлівае яго, выказвае веру ў веліч і моц яго таленту. У адказ на Дубоўкаву скаргу на нездароўе, на надыход «зімы майго веку» Гаўрыла Гарэцкі з ушэўненасцю сцвярджае: «Зімы ў паэтаў не бывае – дух іх, і асабліва Твой, не старэе. Ты ўсё яшчэ малады Волат, Асілак, і слова Твайго, песень Тваіх чакае Бацькаўшчына, прагна чакае» (1, с. 437). Гэта было сапраўднае шчырае і мужнае духоўнае пабрацімства.

У сваю чаргу Дубоўка таксама дзяліўся найважнейшым і набалелым, закранаючы пытанні ўласных поглядаў на сваіх герояў. Напрыклад, пра ідэалізацыю Ганны Алелькі – з ліста ад 23 чэрвеня 1969 г.: «Але каб табе было зразумела, чаму я сапраўды ідэалізаваў сваю гераіню, дам табе некаторыя тлумачэнні. Мне думаецца, што да апошняга часу патэнцыяльныя магчымасці настаўніцтва не выкарыстоўваюцца як мае быць. Мне гэта нагадвае выпадак з дарэвалюцыйнага часу, калі ў адным месцы выдатных стаеннікаў запрагалі ў вадавозныя бочкі, альбо калі цяпер на пяцітоннай аўтамашыне вязуць адзін бідон малака ... Толькі падумай: у нашай Айчыне ёсць цэлая армія высокакваліфікаваных працоўных, якіх па-за школьнай працай выкарыстоўваюць нават для дзяжурства на пажарных вышках ... не кажучы ўжо пра спаганянне падаткаў ... Я імкнуўся (вось іншае пытанне – наколькі гэта мне ўдалося ажыццявіць) сваёй аповесцю падпітурхнуць у першую чаргу саміх настаўнікаў на пошук шляхоў да паглыблення працы ў сваёй галіне ... Боская воля – як той казаў – колькі я ведаю адмоўных прыкладаў! Нават засведчаных у нашых газетах. Але я зусім свядома ўхіляўся ад гэтага. Няхай бы той пісьменнік, які даў адмоўнае ... жыццё, крануў каго рангам вышэй. «Табу!» А настаўнікаў – можна ...» (6, арк. 1). Цалкам змест гэтага ліста змешчаны ў названым вышэй матэрыяле Радзіма Гарэцкага пад датай 25 чэрвеня 1969 (3, с. 265–266). Розніца ў датах тлумачыцца тым, што архіўная копія, на якую мы спасылаемся, з'яўляецца чарнавіком, напісаным 23 чэрвеня, а 25-га, відавочна, перапісаным начыста і адпраўленым адрасату.

З ліста ад 21 ліпеня 1973 г.: «Даражэнькі братка Гурык! Мабыць я не зусім правільна выказаў у сваім кароткім лісце думку пра дзівасіл. Справа не аб прыярытэце, а аб адсутнасці творчай ініцыятывы ў некаторых людзей. Вазьмі крыху ранейшае – прышчэпванне кедра на сасну. Выпрацавалі людзі спосабы прышчэпвання, праводзяць практыкі ва многіх краях СССР. Нават у ГДР ездзілі спецыялісты некалькі год таму ... А ў нас? Такіх прыкладаў багата. Вось і з дзівасілам. Яшчэ калі французскі аптэкар вылучыў з дзівасілу інсулін, калі медыкам давялі вялікую карысць інсулінавага цукру для чалавека. А ці зацікавіўся хто гэтай праблемай у нас? У Казахстане аказваецца знайшліся светлыя галовы і пачалі ажыццяўляць гэтую справу. А ў Беларусі дзівасіл кепска расце? Ці нельга з яго вывесці свае культурныя гатункі, ці нельга рабіць свой інсулінавы цукар, як мая гераіня Ганна? Вось пра гэта я хацеў сказаць у сваім папярэднім лісце, ды сказаў не зусім дакладна ...» (6, арк. 2). І яшчэ адзін фрагмент – пра настаўніцтва: «Але ж у сваёй аснове наша настаўніцтва заслугоўвае таго, каб яго паказалі ў больш светлых танах, каб яго нават крыху і пахвалілі, тым самым сказаўшы: «вось якім ты павінен быць», «вось якім ты можаш быць, абы ў цябе было жаданне». Гэтым і толькі гэтым тлумачыцца ідэалізаваўне Алелькі» (6, арк. 3) – так тлумачыў аўтар вобраз сваёй гераіні, выяўляючы сябе як мудры педагог і знаўца чалавечай псіхалогіі, які выдатна разумеў, што не столькі крытыка дзейсная ў выхаванні чалавека, колькі заахвочванне, ухваленне, уменне зрабіць акцэнт на найлепшым у чалавеку.

Такім чынам, бачна, што ў перапісцы не было ніякіх афіцыйных нот, нязменна ішло жывое зацікаўленае абмеркаванне творчасці, крыніцы натхнення якой здаваліся невычарпальнымі. Дубоўка па-новаму адкрываў сябе як мастак слова, адкрываў сябе ў прозе, у казачным эпасе, у нястомнай перакладчыцкай дзейнасці, у новых вершах. У гэтай культурна-творчай прасторы Гаўрыла Гарэцкі быў ці не адзіным сябрам з часоў маладосці, ацалелым, як і Дубоўка, у віхуры рэпрэсій, каму можна было па-ранейшаму давяраць, як брату. Можна толькі здзіўляцца, якой жыццятворнай энергіяй валодалі абодва гэтыя волаты беларускага духу, калі пасля столькіх гадоў выгнання і пакут, здолелі не толькі выжыць, не толькі не адчувалі сябе зламанымі, але плённа і вынікова разгарнулі

навуковую і літаратурную дзейнасць, сцвердзіўшы ў магчымых на той час формах веліч беларускай нацыянальнай ідэі. Нязменным заставаўся і асветніцкі гуманістычны характар іх дзейнасці, вернасць тым ідэалам, якія акрэслілі яны яшчэ ў маладосці: служэнне Беларусі было заўсёднай ключавой жыццёвай пазіцыяй Гаўрылы Гарэцкага і Уладзіміра Дубоўкі. Прырода, педагогіка, літаратура – усё гэта злівалася ў адну велічную і высакародную справу, выяўляючы маштабы дзвюх гэтых выдатных асоб. Менавіта меркаю гэтага маштабу, а зусім не красамоўным перабольшваннем, і было параўнанне з дзейнасцю Францыска Скарыны, якое можна смела дастасаваць да іх абодвух.

Літаратура

1. Гарэцкі Г. Выбранае. Мн.: Беларускі кнігазбор, 2002. 544 с.
2. Гарэцкі Р. Ахвярую сваім «Я» ... (Максім і Гаўрыла Гарэцкія). Мн.: Беларуская навука, 1998. 287 с.
3. Гарэцкі Р. Браты Гаўрыла і Максім Гарэцкія і Уладзімір Дубоўка // Гарэцкія чытанні: Матэрыялы дакладаў і паведамленняў на Сёмых, Восьмых, Дзевятых, Дзесятых чытаннях. Мн.: Беларускае выдавецкае Таварыства «Хата», 2002. С. 259–269.
4. Дубоўка У. Наля. Вершы. Масква: Цэнтр. Выд. Народаў Саюзу ССР, 1927. 72 с.
5. Дубоўка У. Строма. Вершы. Вільня: Выданьне «Нашай Будучыны» 1923. 32 с.
6. Дубоўка У. Лісты да Гаўрылы Гарэцкага. Цэнтральная навуковая бібліятэка НАН Беларусі. Адзел рэдкіх кніг і рукапісаў. Ф. 14. Воп. 1. Адз. зах. 398. Арк. 1–3.

*Ванда Бароўка
(Віцебск)*

МАСТАЦКІ ЭТНАГРАФІЗМ У «КАМАРОЎСКАЙ ХРОНІЦЫ» М. ГАРЭЦКАГА

«Камароўская хроніка» (1932–1937 гг.) – незакончаны твор, пра жанравую прыроду якога да нашага часу спрачаюцца літаратуразнаўцы. Сам Максім Гарэцкі называў «Камароўскую хроніку» нарысам, Іван Чыгрын прапануе называць раманам-нарысам [1], у чацвёртым томе збору твораў яна аднесена да аповесцей, даволі распаўсюджанае яе жанравое